

Nr 195.

Av herr **Ericsson, Carl Eric**, och herr **Lindström**, i anledning av
Kungl. Maj:ts framställning om anslag till sjöhistoriska museet.

År 1938 ingav sjöhistoriska museets nämnd en underdånig hemställan till Konungen, i vilken framställdes behovet av en chef för den dagliga ledningen och förvaltningen av museet, då det kunde förutsättas, att — den oavlönade — nämnden endast skulle kunna taga befattning med ärenden av större vikt. Nämnden föreslog därför att en av dess ledamöter skulle förordnas att vara verkställande ledamot, tillika sekreterare, med vissa i förslaget angivna åligganden och befogenheter.

Detta förslag vann emellertid icke Kungl. Maj:ts bifall.

Den nämnd, som förordnades från och med 1 juli 1939, sökte emellertid provisoriskt lösa problemet rörande chefsbefattningen.

Det är motionärerna bekant att museets verksamhet är mycket omfattande, trots att en väsentlig del av dess samlingar under nuvarande omständigheter måst evakueras. Förutom omvårdnaden om och tillgodogörandet av dess samlingar jämte nyanskaffningar till dessa är det bland annat följande uppgifter, som för närvarande kräva det mesta arbetet: anordnande av särskilda utställningar med därtill knutna demonstrationer för att därigenom väcka och uppehålla allmänhetens intresse för svensk sjömannagärning såväl i nuet som i gångna tider; modell- och konserveringsarbeten i den numera väsentligt utökade och moderniserade modellverkstaden; förberedande undersökningar och experiment för fullständigande av museets fasta utställningar — endast begränsade delar av museet ha hittills hunnit iordningställas — samt uppordning och katalogisering av museets föremålsbestånd, arkiv och bibliotek.

Det framstår för motionärerna såsom uppenbart att den riktigaste lösningen vore att museet erhöles en särskild, över avdelningsföreståndarna ställd *överintendent* eller *styresman*, skickad att såväl i administrativt som i musealt hänseende under nämnden utöva ledningen av museet, och vilken även har sådan utbildning, att han kan leda den vetenskapliga bearbetningen av museets förnämliga, men i många hänseenden utforskade samlingar. Detta senare måste enligt motionärernas mening anses vara en av museets viktigaste uppgifter, vilken likväl hittills av brist på arbetskraft endast i ringa omfattning kunnat bedrivas.

Emellertid äro motionärerna, särskilt med hänsyn till det statsfinansiella
Bihang till riksdagens protokoll 1944. 3 saml. Nr 195—198.

läget, fullt medvetna om att de icke nu kunna påräkna riksdagens stöd för en sådan reform och vilja därför inskränka sig till att för närvarande föreslå följande mindre kostsamma omorganisation.

Den av föreståndarna, som tillika är sekreterare, förordnas att vara överintendent eller styresman vid museet med huvudsakligt åliggande att i nämnda egenskap övertaga arbetsutskottets funktioner beträffande administrationen. En dylik organisation, som finnes vid vissa andra museala inrättningar, torde tills vidare lämpa sig synnerligen väl även vid sjöhistoriska museet.

Sedan 1 juli 1942 har föreståndaren för museets sjöfartsavdelning varit förordnad såsom museets sekreterare och från och med september 1939 till 1 november 1943 jämväl såsom föreståndare för museets örlogsavdelning. Såsom departementschefen framhållit i bilaga till 1943 års statsverksproposition har denne avdelningsföreståndare »som tillika är nämndens sekreterare i dessa båda egenskaper i förening varit att anse såsom museets styresman». Statskontoret har i ett tidigare remissutlåtande tillstyrkt att särskild ersättning borde utgå för de speciella åligganden, som komme att åvila vederbörande i egenskap av styresman. Innehavaren av denna kombinerade befattning har sedan 1925 organiserat och lett uppordnandet av det gamla sjöfartsmuseet i Stockholm till den omfattning det numera har som avdelning i sjöhistoriska museet, vilken avdelning lär intaga en ledande plats bland dylika institutioner i Europa. Genom hans initiativ ha inemot ett par miljoner kronor i donationer direkt och indirekt tillförts staten. Senaste året har museet sålunda i donationer och föremål tillförts värden för ca 200 000 kronor. Genom föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm erhåller sjöhistoriska museets sjöfartsavdelning genom föremål, anslag till vetenskapliga arbeten och dylikt årligen ca 15 000—20 000 kronor. Dessa anslag ha även tillkommit på ovan anförda tjänst innehavares initiativ. Dessutom har han varit initiativtagare till och organiserat museets modellverkstad, vilken för närvarande torde vara en av de modernaste i sitt slag i Europa.

Med erinran om att överintendenten vid kungl. livrustkammaren och styresmannen vid kungl. armémuseum båda äro placerade i 27:e lönegraden, synes motionärerna den föreslagna befattningen som styresman för sjöhistoriska museet skäligen böra hänföras till lönegrad A 27.

Sedan 1932 har sjöhistoriska museets nämnd årligen till Konungen återkommit med en underdånig hemställan om att tvenne amanuenser, en för vardera örlogs- och sjöfartsavdelningen, skulle anställas, helst på extra ordinarie stat. Denna hemställan har icke vunnit statsmakternas gehör. Under den senaste femårsperioden har därför huvudsakligen på privat väg medel måst anskaffas till avlöning av tvenne amanuenser samt dessutom delvis till ett skrivbiträde, en konservator och en bibliotekarie. Åtgärden har varit ofrånkomlig, då museet utan amanuenser varken kan fungera internt

eller i rimlig grad tillfredsställa de omfattande krav som från enskilt och offentligt håll framställas på dess yttre verksamhet.

Det synes motionärerna som skulle lösandet av amanuensfrågan vara ett av de väsentligaste problemen inom museets organisation. De nuvarande ytterst osäkra anställningsförhållandena innebära att tjänstemän med kvalificerad utbildning icke med säkerhet kunna fast anknytas till museet för en längre tid. Därmed sammanhänger att tjänsten vid sjöhistoriska museet på grund av sin speciella karaktär är av en viss egenart och i längden icke kan anses meritera för tjänster inom de allmänna kulturhistoriska disciplinerna, vilket innebär att befattningshavaren såsom en kompensation måste kunna påräkna åtminstone tryggade anställningsförhållanden inom institutionen. Svårigheten att kunna knyta välmeriterad personal till museet är så mycket mer beklaglig som museets speciella karaktär förutsätter att en amanuens, förutom den obligatoriska högskole- och museimannautbildningen, måste anses behöva omkring fem års tjänstgöring vid institutionen för att lära behärska dess material och ämnesområden. Museets personalfråga är för närvarande i detta avseende sådan, att det icke i trygghet kan planera sin verksamhet på den långa sikt, som för alla kulturminnesvårdande institutioner är ofrånkomlig.

Framhållas må att även statskontoret funnit det uppenbart att med det förhållandevis vittomfattande arbetsfält, som museet omspanner, det för den speciella sakkunskapen på området måst framstå både som önskvärt och angeläget att museet — främst genom personalförstärkning — göres bättre skickat att fylla sina arbetsuppgifter.

Sjöhistoriska museet torde för närvarande vara den enda statliga institution i landet, som saknar en chef i ansvarig ställning och som tvingas basera den övervägande delen av sin verksamhet på tillfällig arbetshjälp, avlönad av medel, som år från år måste anskaffas på privat väg. Icke ens det statsfinansiella läget torde motivera en dylik egenartad organisation.

Statsrådet har i sin proposition till 1944 års riksdag välvilligt upptagit sjöhistoriska museets nämnds underdåniga hemställan om en utredning rörande museets organisation. I nuvarande statsfinansiella läge anser sig statsrådet dock icke beredd att omedelbart föreslå påbörjandet av en sådan. Motionärerna finna det emellertid högst önskvärt att förenämnda utredning omedelbart komme till stånd så att förslag om viss omorganisation av sjöhistoriska museets personalfråga kunde framläggas för nästkommande års riksdag.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

dels att riksdagen måtte besluta att den av avdelningsföreståndarna, som tillika är sekreterare, förordnas att även vara överintendent eller styresman för sjöhistoriska museet

med placering i lönegrad A 27 samt att tvenne amanuens-tjänster inrättas på extra ordinarie stat i 18:e lönegraden, dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an-hålla om utredning rörande sjöhistoriska museets personal-organisation i övrigt.

Stockholm den 20 januari 1944.

Eric Ericsson.

Rickard Lindström.

Bilaga.

För närvarande utgår

till föreståndare för sjöfartsavdelningen Eo 24: 25 grundlön 9 525 + rörl. tillägg 15 % 1 428: 75	10 953: 75
till ovanstående befattningshavare därjämte arvode såsom näm-nens sekreterare	600: —
(Under den tid [september 1939—oktober 1943] då tjänsten som föreståndare för örlogsavdelningen uppehållits av ovan-stående befattningshavare har någon ersättning för detta för-ordnande ej utgått.)	
till föreståndare för örlogsavdelningen, pensionerad marinofficer eller mariningenjör, utgår arvode om	4 500: —
(anslag beviljat för lön enl. Eo 24, alltså inbesparas per år å denna tjänst 6 453: 75 ¹)	
till amanuenser (extra arbetshjälp åt föreståndarna)	3 000: —
(Anslaget disponeras av båda avdelningarna gemensamt.)	
	Kronor 19 053: 75

Enligt motionen skall utgå

till föreståndare för sjöfartsavdelningen och överintendent tillika nämndens sekreterare A 27 grundlön 10 515 + rörl. tillägg 15 % 1 576: 80	12 091: 80
till föreståndare för örlogsavdelningen arvode om	4 500: —
till 2 amanuenser Eo 18: 17 grundlön 6 012 + rörl. tillägg 15 % 901: 80	6 913: 80
	6 913: 80
	Kronor 30 419: 40
	Ökning Kronor 11 365: 65

¹ Med hänsyn tagen till den redan nu gjorda besparingen å föreståndarens för örlogsavdelningen tjänst blir ökningen.....: Kronor 4 911: 90